

JEROEN
BROUWERS
BEZONKEN
ROOD ROMAN

Bezonken rood

Jeroen Brouwers

Jubileumeditie 51ste druk
maart 2020 - Prijs €19.99

Jubileumeditie 50ste druk
met extra essay maart 2020
€ 49.99

Deze column is gepubliceerd in:

COLUMN

Petra van Dalen

Boekhandel Praamstra

Bezonken rood van Jeroen Brouwers

Onlangs verscheen het nieuwste boek van Jeroen Brouwers met de titel 'Client E. Busken'. Qua constructie en taal een roman die op een geniale wijze één dag van een patiënt, vastgebonden in een rolstoel, in een psychiatrische inrichting beschrijft.

Brouwers blijft voor mij altijd verbonden met *Bezonken rood*: een intrigerende moeder-zoonrelatie. Voor me ligt de 3e druk uit 1981. In die tijd hadden omslagen van boeken een dun gekleurd plastic laagje dat tijdens het lezen al ging rafelen. Mijn exemplaar van het boek ziet er uit alsof het heel veel heeft meegemaakt, net als de hoofdpersoon.

Tot dan toe was de tweede wereldoorlog voor mij de verhalen uit mijn omgeving over de Duitsers. Ik had natuurlijk wel opgelet bij de geschiedenislessen op de middelbare school en wist dat er in het toenmalige Indië ook oorlog was geweest maar ik kan me niet herinneren dat er veel aandacht aan werd besteed. Indië was voor mij een magische wereld zoals in de *Stille kracht* van Louis Couperus.

Jeroen Brouwers is geboren in Batavia op 30 april 1940. Na de invasie van Japan in het toenmalige Indië belandt hij samen met zijn zus, moeder en oma in het vrouwenkamp Tjideng. Na de oorlog komt de familie terug naar Nederland. Bekend wordt hij met dit boek waarin hij de wantoestanden in het Jappenkamp beschrijft. Deze roman vormt het tweede deel van de Indië-trilogie. Het eerste deel 'Het verzonkene' (1979) levert hem de Multatuli-prijs op. Het derde deel 'De zondvloed' (1988) de Bordewijkprijs. Het taalgebruik van *Bezonken rood* lijkt ogenschijnlijk eenvoudig. De zinnen zijn ontdaan van elk overbodig woord. Brouwers zegt zelf: "Ik ben een schrijver die zijn eigen leven boekstaaft, boek na boek zijn autobiografie aanvullend, zijn bestaan verklaarend, zijn opvattingen verhelderend, in de hoop aldus tot inzichten te komen."

Het verhaal is geschreven door de ogen van een kleuter die in een vrouwenkamp de meest onvoorstelbare gruwelijkheden aanschouwt. Zijn oma sterft door ondervoeding, lijfstraffen en uitputting. Zijn zus en moeder overleven het ternauwernood. Hij beschrijft de speciale band die hij heeft met zijn moeder. Hij moet toekijken als zijn moeder straf krijgt. Het kamp is zijn wereld waarin hij opgroeit en deze als normaal ervaart. Als de vrouwen straf krijgen en als kikkers rond moeten springen, vind hij dat grappig en moet dan lachen. Als kleuter heeft hij geen besef van goed en kwaad. Juist deze en andere momenten vormen, later als hij volwassen is, de kern van zijn kampsyndroom. Terug in Nederland vindt men hem onhandelbaar en onaangepast en moet hij op achtjarige leeftijd naar een streng katholiek internaat. Hier blijft hij tot zijn zeventiende. Zijn moeder neemt afscheid van hem. Dit wordt door hem gezien als het ultieme verraad en markeert het begin van een steeds verslechterende relatie. Op den duur is de verhouding met zijn moeder zo getroebleerd dat hij zelfs niet naar haar begrafenis gaat en ook niet op de rouwkaart staat.

Er is bij publicatie in 1981 veel kritiek geweest over het 'waarheidsgehalte' van deze roman. De bibliofiele jubileumuitgave bevat een nieuw essay, waarin Jeroen Brouwers terugkijkt op de ontvangst van *Bezonken rood* en de polemieken van destijds met onder meer Rudy Kousbroek.

Binnenkort verschijnt er, speciaal voor zijn 80ste verjaardag, een brievenbundel 'Aan een karakter' waarin we kunnen lezen hoe diverse denkers, schrijvers, letterkundigen etc. over Brouwers' oeuvre denken.

Eindigend met de laatste regel van de eerste pagina uit de roman *Bezonken rood*:

'Niets bestaat dat niet iets anders aanraakt'.

